

és „Barlangvilág“ egyes füzetekben időközönként megjelent jegyzékeket. Mindezek a jegyzékek a Magyar Barlangkutató Társulatnál beszerezhetők.

BARLANGKUTATÓ EGYESÜLETEK KÖZLEMÉNYEI.

A Magyar Barlangkutató Társulat Várhegyi Bizottsága 1939 januárius 27-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt *ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Elnök jelentést tesz az 1938. évben a Várhegyi barlangban végzett feltáró és építő munkálatokról. A Székesfőváros által még az 1937. év végén adományozott 5000 P segélynek javarészét még az előcsarnok és a lejárát kiépítésének befejezésére használtuk fel. A kerábban átépített előcsarnokot és két mellékhelyiséget véglegesen helyrehoztuk, az utóbbiakat egyszárnyú, a lépcsőházba vezető lejáratot pedig két-szárnyú ajtóval láttuk el. Az előcsarnok hosszában a fal mellé három fából készített padot, a padok közé pedig négy kőoszlopon nyugvó műköből készült vázát helyeztünk el. Az előcsarnok falait a Várhegyi, Pálvölgyi, Aggteleki és Tapolcai barlang plakátjaival díszítettük.

A lejárásban a következő munkákat végeztük el. Az előjárósági épületben a földszinti folyosó régi márgalapjait 18 m hosszúságban fölszedtük, az alatta levő törmeléket 1.5 m mélységig kiszedtük, a nevezett hosszúságban vasbeton födémét építettünk s a márgalapokat gondosan visszahelyeztük. Az így lefödött 18 m hosszú folyosó alját alkotó mésztufát 1.5 m mélységre levéstük, a 2.5 m magas folyosó oldalfalait terméskővel burkoltuk, a folyosó alját kibetonoztuk és 13 betonlépesővel láttuk el. Végül az előcsarnokba és a lejárátba villanyt vezetünk be s a nevezett helyiségeket megfelelő lámpákkal láttuk el.

Építkezés még a Szentháromság-utca 3 sz. ház alatti pincében is történt. Itt a következőket végeztük el. A középső pincében felhalmozott építkezési törmeléket kitermeltük és elszállítottuk. A középső pincéből az alatta levő barlang I. termébe 4 m hosszú áttöréssel összekötetést létesítettünk, az így keletkezett anyagot pedig elszállítottuk.

A Székesfővárosnak 1938. évi 2600 pengős segélyéből a Várhegyi barlangot az Uri-utca felé bővítettük olyképpen, hogy az Uri-utca 28. sz. ház terjedelmes barlangpincéjét rendeztük. A benne volt, memnyezetig felhalmozott építkezési törmeléket kitermeltük és elfuvaroztuk, a barlang alját pedig 40 cm-nyire mélyítettük s az így keletkezett anyagot szintén elszállítottuk. Ugyanitt kitakarítottuk a felső pincébe felvezető lépcsős bejárásban felhalmozott szemetet, a lejáratot pedig vastag kőfal megépítésével elzártuk.

A Székesfővárosnak 1938. évi 5000 pengős segélyéből folytattuk a barlang feltárását az Uri-utca délkeleti szakasza felé. Eredeti ter-
vünk az volt, hogy, mivel a szentháromság-utcai szakasz feltárását befejeztük, az Uri-utca északnyugati szakaszát tárjuk fel a Nőegylet-

utcáig. Ez a rész természeti szempontból a legeredetibb és teljesen üres, nincs építkezési törmelékkel kitöltve. Számításunk szerint ezt az egész területet a fent említett összegben rendbehozhattuk volna, miáltal barlangunk terjedelme kiválóan szép, teljesen száraz részekkel mégkétszeresedett volna. Sajnos, ez a szép és könnyen megvalósítható tervünk nem valósult meg, mert a Székesfőváros ezt a páratlanul álló barlangszakaszt légvédelmi célokra lefoglalta. Ilyen körülmények között számunkra nem maradt más hátra, minthogy kultúrmunkánkat az Uri-utca ellenkező délkeleti szakaszában folytassuk.

A fent említett összegből a múlt év végén a következőket sikerült elvégeznünk. Az Uri-utca 26. és 28. sz. barlangpincék közötti, korábban kivájt, szűk, alacsony összekötő folyosót kibővítettük s alját mélyítettük miáltal az átjárás ebben a folyosóban kényelmessé vált.

Ezután következett az Uri-utca 26. sz. ház terjedelmes barlangpincéjéből a mennyezetig érő építkezési törmeléknek a kitermelése, a barlang aljának mélyítése, a felső pincéből levezető régi lépcső lebontása és a lejárát lefalazása. Az építkezési törmelék eltávolítása után a barlangpincét két áttörés kiválásával a szomszédos Uri-utca 24. sz. és egy a kerületi előljárósághez tartozó barlangpincével kötöttük össze.

Utóbbi a székesfővárosi sziklapincék térképen nem szerepel, ezt valószínűleg még a nyolevanas években a környező pincéktől elfalazták s a múlt évben az előljárósági épület mellett létesítendő illembely alapjának kiásatása alkalmával, fedezték fel. Ez is a mennyezetig törmelékkel volt kitöltve, ezt a fennmaradt összegből csak félig sikerült kitermelnünk.

Elnök jelenti, hogy a m. kir. Posta-, Távirtda- és Távbeszélő vezérigazgatósága, a Társulat kérésére, teljesen díjmentesen tegy a felső pincék falain, a gyűjteményben, szabálytalanul végighúzódo távbeszélő kábelt a falban elrejtve áthelyezte. Ezt a munkát *Füves Dezso* póstaigazgató közbenjárására *Rimóczy Mihály* póstafoigazgató volt szíves elrendelni.

Elnök jelenti, hogy a múlt évi munkálatok alkalmával még a Szentháromság-utca 9. sz. barlangpince északnyugati irányban terjedő, vakon végződő folyosót is mélyítették, lépcsőkkel ellátták s ennek végén egy a barlangban talált, majdnem teljesen megmaradt emberi esontvázat helyeztek el.

Elnök jelenti, hogy az eucharisztikus kongresszussal kapcsolatban remélt nagyobb idegenforgalomra való tekintettel a Bizottság tavaszkor élénkebb propagandát indított a barlang és gyűjtemény érdekében. A barlangról 600 plakátot készítettünk s ezeket az összes nagyobb vasúti állomásokon, nagyobb városok közhelyein, szállodákban, ezen kívül 500 kisebb hirdetőtáblát vasúti kocsikban, helyeztünk el. Hogy mindez részben díjmentesen, részben pedig kedvezményes áron történhetett, azt idegenforgalmi intézeteink pártfogásának köszönhetjük, nevezetesen az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal részéről *Komáromi-Koller Ferenc* tanácsos, az I. B. U. Sz. részéről

Neugebauer Imre osztályvezető, az országos Magyar Vendégforgalmi Szövetség részéről *Kaffka Károly* ny. őrnagy, ügyvezető alelnök és a Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatal részéről *Markos Béla* igazgató uraknak.

Elnök jelenti továbbá, hogy a barlang propagandája érdekében az év végén két rövid ismertető cikket írt, egy magyart és egy németet. A német cikk megjelent a berlini „Mitteilungen über Höhlen- und Karstforschung“ című folyóiratban, a magyar pedig legközelebb fog napvilágot látni a „Természettudományi Közönyben“. Mind a két cikkből különlenyomatot készítettünk s azokat az érdeklődő látogatók között osztjuk szét. Ugyancsak a barlang propagandáját szolgálja az a 10.000 darab számolócédula is, amelynek egyik oldalán a barlangra vonatkozó adatok vannak feltüntetve. Ezekkel látjuk el az összes várbeli és várkörnyéki vendéglőket.

Elnök örömmel jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur a budapesti tankerületi főigazgatóság útján utasította az összes fővárosi és környékbeli iskolákat, hogy rendszeresen látogassák barlangunkat. Ezt az ügyet különösen vitéz *Fraknóy József* igazgató volt szíves pártfogolni.

Elnök jelenti végül, hogy az előcsarnok és a lejárati kiépítése után a Várhegyi-barlangot és barlangtani gyűjteményt május hó 15-én vitéz *Somkúthy József* ny. honvédelmi Miniszter védnöksége és *Czebe Jenő* dr. kerületi elöljáró elnöklése alatt a Várhegyi Bizottság ünnepélyesen megnyitotta.

Barbie Lajos barlanggondnok beszámol a Várhegyi Bizottság pénzforgalmáról és a Várhegyi-barlang idegenforgalmáról az 1938. évben.

Barbie Lajos

A Magyar Barlangkutató Társulat 1939 februárius 7-én *Kadic Ottokár* dr. elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Főtitkár előterjesztésére a Választmány a következő új rendes tagokat a Társulatba felveszi: *Pannonia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya*, Budapest, *Magyarországi Kárpát-Egyesület*, Budapest, *Sárkány Sándor* dr. gimnáziumi tanár, egyetemi tanársegéd, Budapest, *Bertalan Károly* középiskolai tanár, Veszprém és *Szenes Vilmos* könyvkereskedő Gyöngyös.

Főtitkár jelenti, hogy *Miklóssy Géza* gyógyszerész, rendes tag lemondott választmányi tagságáról és kilépett a Társulattól. A Választmány a megüresedett választmányi tagsági helyre *Klébert J. Elemér* rendes tagot, mint soron levő póttagot behívja.

Elnök bemutatja a m. kir. Földtani Intézet kiadásában megjelent, a Mussolini-barlangról írt monográfiát. Ez az első terjedelmes, pompásan kiállított barlangmonográfia. A bevezető és történeti ré-

szenkívül a monográfiának van egy földtani, egy embertani, egy ősrégészeti és egy őslénytani része. Minden részt számos tábla és szövegközti kép kísér.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat 1939 februárius 7-én Kadie *Ottókár dr.* elnöklése alatt *szakülést tartott*, amelyen *Mottl Mária dr.* titkár „Az istállóskői barlangban végzett 1938. évi ásatások eredményeiről” számolt be.

Az 550 m magasságban fekvő barlangban 1929. év óta nem volt rendszeres ásatás. A barlang tektonikai mozgások útján létrejött hatalmas üreg, jebboldali fala antiklinális, a baloldali fal meredeken felállított mészkőpadokból áll. A szerény alakban jelentkező eseppkőképződés a neolitikorban volt a legerősebb.

Előadó rétegtani megállapításai teljesen egyeznek *Saad Andor dr.-nak* 1927. évi megfigyeléseivel. A neolitikorú barna és szürke humuszban sok díszes cserépedény-töredék és emberesont feküdt. A pleisztocén sárgás-barna rétegből több jól megmunkált kőeszköz, nevezetesen penge, hegy és kőmag került ki.

Előadó az említettekén kívül, még sok fosszilis faszenet is gyűjtött; ezek vizsgálata majd eldönti, vajjon a hazai orinyaszien is interstadiális-e, vagy sem. Csonteszközök közül egy elefántesontból készített pálcátöredék, egy esonthegy és igen sok különbözőképpen kopott kiskevélyi penge került a felszínre.

Kerekes József dr. különösen a barlang tektonikai kialakulását és a neolitikum óta tartó eseppkőképződést tartja figyelemre méltónak. Fontos volna megállapítani, hogy az üreg melyik földtani időszakban fejlődött.

Scherf Emil dr. a két tűzhelyréteg közötti vöröses-barna réteg közettani minősége iránt érdeklődik. Fontos volna tudni, vajjon ez a réteg a hazai barlangi vörösagyagjaihoz miképpen viszonylik. Előadó a kérdésre válaszolva megállapítja, hogy a szóban levő vöröses-barna réteg egészen más, mint például a Subalyuk vörös agyaga, vagy pedig a *Peskő* magdalenienkori vörös lerakódása.

Elnök megköszönve az érdekes előadást, örömét fejezi ki, hogy e fontos és érdekes bükki barlang kutatás immár befejezést nyert s így monografiai ismertetése időszerűvé vált.

Mottl Mária dr.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1939. februárius 22-én *Atzél Frigyes* elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Schmitz Nándor titkár jelenti, hogy a Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Ügyosztálya és a Magyar Barlangkutató Társulat részéről az 1938. évre, a Pálvölgyi barlang fejlesztésére nyújtott, összesen 3.000 pengő segélyösszeg felhasználásáról készített elszámolást rendben találták.

Schmitz Nándor titkár közli továbbá, hogy a barlang 10 éves bérletideje 1939 december 31-én lejár. Ezért a kőfejtő tulajdonosához a Salgótarjáni Kőszénbánya R.T.-hoz még a január hó folyamán a Szakosztály azzal a kéréssel fordult, hogy az utolsó években történt és ezután történő nagyobb beruházásokra való tekintettel, a barlangot további 25 évre adja bérbe a Szakosztálynak.

Kadic Ottokár dr. közli, hogy a Magyar Barlangkutató Társulat a Szakosztályt rendes tagjai közé választotta. Az utóbbi években a két egyesület között igen szívélyes és bensőséges együttműködés jött létre; illő dolog tehát, hogy a Szakosztály a Társulat tagjai között helyet foglaljon.

Csernyák Béla pénztáros előterjeszti jelentését a Szakosztály utolsó két havi pénztári forgalmáról, amit a Választmány tudomásul vesz.

Kadic Ottokár arra kéri a Választmányt állapítsa meg, hogy a Székesfővárosnak 1939. évi 2.600 pengős segélyével mit tervez elvégezni a barlangban. Többek hozzászólása után a Választmány úgy határoz, hogy mindenek előtt a villannyal való kivilágítás céljából a múlt évben feltárt barlangszakaszban az ideiglenes gummikábel-vezetékét eszerélik ki végleges földkábel vezetékkel s a Felső és Alsó lépcsős folyosóban a korábban megépített nehézkes lépcsőket átépíti. Az utóbbi munkával a Kápolnát és a látványos Kőhíd-termet nyitják meg a nyilvánosság számára.

Silberer Nándor.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1939. március 4-én *Atzél Frigyes* elnöklése alatt *rendes évi tagülését* tartotta meg a következő tárgysorozattal.

Schmitz Nándor titkár jelentésében röviden vázolja a Pálvölgyi barlangban az 1938. év folyamán a Székesfőváros anyagi támogatása révén történt feltáró és építő munkálatokat.

A barlangot a letűnt évben közel 60,000 látogató kereste fel, közöttük igen sok külföldi is. A vezetést ezuttal is a Szakosztály tagjai teljeseen díjtalanul végezték.

Ezután *Csernyák Béla* pénztáros beszámolt a múlt évi pénztári forgalomról. Végül a választmányba tagul választották: *Frank Gyula*, *Öry László*, *Pálfy Gyula* és *Vágvölgyi József* tagtársakat

Silberer Nándor.

A Pannónia Turista-Egyesület Barlangkutató Szakosztálya 1939. április 18-án *Atzél Frigyes* elnöklése alatt *választmányi ülést* tartott a következő tárgysorozattal.

Schmitz Nándor titkár jelenti, hogy a Salgótarjáni Kőszénbánya R.T. ezuttal csak 3 évre adta bérbe a Pálvölgyi barlangot, annak hangsúlyozásával, hogy a bérlet lejárása után az ügyet a legmesszebbmenő előzékenységgel fogja kezelni. A választmány kínos meglepetéssel fogadja ezt a bejelentést és elhatározza, hogy lépéseket tesz a kőfejtő tulajdonosánál határozata megváltoztatása irányában.

Csernyák Béla pénztáros jelentést tesz a Szakosztály vagyoni állapotáról, amit a Választmány tudomásul vesz.

Végül *Atzél Frigyes* elnök más irányban való nagy elfoglaltsága miatt lemondott eddigi tisztségéről. *Kert József* méltatja a Szakosztály éléről távozó *Atzél Frigyes*-nek sok éven át kifejtett munkásságát. Javaslatára a Választmány *Silberer Nándort* választotta meg új elnökül.

Silberer Nándor.

A Magyar Barlangkutató Társaság 1939. március 7-én *Cholnoky Jenő dr.* elnöklése alatt, tartotta XIII. rendes közgyűlését. Elnök a karsztos jelenségekről, nevezetesen a dolináról, uvalákról, és víznyelők-ről tart megnyitó előadást. Elnök sürgős más helyen való elfoglaltságára hivatkozva felkéri az ügyvezető elnököt, hogy a közgyűlés további vezetését átvegye.

Ügyvezető elnök üdvözli a megjelenteket és közli, hogy a közgyűlésen megjelentek: a Magyarhoni Földtani Társulat részéről *Kulhay Gyula dr.*, a Magyar Turista-Szövetség képviselőjében *Barbic Lajos*, a Magyarországi Kárpát-Egyesület részéről *Pápa Miklós dr.*, a Pannónia Turista-Egyesület képviselőjében *Pálffy Gyula*, a Budapesti Egyetemi Turista-Egyesület képviselőjében *Kerekes József dr.*

Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Kerekes József dr.* és *Pápa Miklós dr.* rendes tagokat.

Kadic Ottokár dr. ügyvezető elnök beszámol a magyar barlangkutató 1938. évi eseményeiről. *Bogsch László dr.* főtitkár felolvassa titkári jelentését a Társulat 1938. évi működéséről, *Barbic Lajos* pedig előterjeszti jelentését a Társulat előző évi pénzforgalmáról és a Várhegyi barlang idegenforgalmáról.

Elnök jelenti, hogy *Szabó István* számtanácsos, a Társulatban vállalt számvizsgálói tisztségét a Várban folyó barlangfeltáró munkálatokkal szemben összeférhetetlennek találta s ezért erről a tisztségeről lemondott. A Közgyűlés helyébe *Boldogh Ágoston* szföv. segédh. főigazgatót kéri fel.

Mottl Mária dr.

A Magyar Barlangkutató Társulat közgyűlésén elhangzott jelentéseket a *Barlangvilág* legközelebbi számában teljes terjedelmükben fogjuk közölni.